

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

संस्कृत विशारद (बी.ए.) – नियमित

परीक्षा : डिसेंबर- २०२३

सत्र १ ले

विषय: पञ्चतन्त्र-काकोलूकीय (22R413/19R414)

दिनांक : १९/१२/२०२३	गुण : ६०	वेळ : स. १०.०० ते दु. १२.३०
---------------------	----------	-----------------------------

सूचना : सर्व प्रश्न अनिवार्य

- प्र.१. द्वौ गद्यांशौ माध्यमभाषया अनुवदत। (१२)
- १) अथ तेन तस्य शास्त्रोक्तः पीवरतनुः पशुः प्रदत्तः। सोऽपि तमसमर्थमितश्चेतश्च गच्छन्तं विज्ञाय स्कन्धे कृत्वा सत्वरं स्वपुराभिमुखः प्रतस्थे। अथ तस्य गच्छतो मार्गे त्रयो पीवरं पशुं स्कन्धे क्षुत्क्षामकण्ठाः सम्मुखा बुभूवुः। तैश्च तादृशं पीवरं पशुं स्कन्धे आरूढमवलोक्य मिथोऽभिहितम्, अहो, अस्य पशोर्भक्षणादद्यतनीयो हिमपातो व्यर्थतां नीयते। तदेनं वञ्चयित्वा पशुमादाय शीतत्राणं कुर्मः। अथ तेषामेकतमो वेषपरिवर्तनं विधाय संमुखो भूत्वापरमार्गेण तमाहिताग्निमूचे, “भो भो बालाग्निहोत्रिन्! किमैवं जनविरुद्धं हास्यकार्यमनुष्ठीयते, यदेष सारमेयोऽपवित्रः स्कन्धाधिरूढो नीयते।
- २) अथ तस्य वचनमवधार्यारिर्मर्दनः पुनरपि प्राकारकर्णमपृच्छत्-“कथय किमत्र मन्यते भवान् ?” सोऽब्रवीत्-देव। अवध्य एवायम्। यतो रक्षितेनानेन कदाचित्परस्परप्रीत्या कालः सुखेन गच्छति । तच्च श्रुत्वा स्वयमरिर्मर्दनोऽप्येवं समर्थितवान्। तथा चानुष्ठितं दृष्टान्तलीनं विहस्य रत्तक्षः पुनरब्रवीत्, कष्टम्। विनाशितोऽयं भवद्विरन्यायेन स्वामी। उक्तञ्च- अपूज्या यत्र पूज्यन्ते पूज्यानां तु विमानना । त्रीणि तत्र प्रवर्तन्ते दुर्भिक्षं मरणं भयम् ॥ तत्सर्वथा मूलोत्खाता वयं विनष्टाः स्मः । सुष्ठु खल्विदमुच्यते, मित्ररूपा हि रिपवः सम्भाव्यन्ते विचक्षणैः । ये हितं वाक्यमुत्सृज्य विपरीतोपसेविनः॥
- ३) तथाऽन्योऽरिर्मर्दनो नामोलूकराजोऽसङ्ख्योलूकपरिवारो गिरिगुहादुर्गाश्रयः प्रतिवसति स्म। स च रात्रावभ्येत्य सदैव तस्य न्यग्रोधस्य समन्तात् परिभ्रमति। अथोलूकराजः पूर्वविरोधवशाद्यं कञ्चिद्वासं समासादयति तं व्यापाद्य गच्छति। एवं नित्याभिगमनाच्छनैः शनैस्तत्रग्रोधपादपदुर्गं तेन समन्तत्रिर्वायसं कृतम्। अथान्येद्युः स वायसराजः सर्वान् वायससचिवानाहूय प्रोवाच, “भो!उत्कटस्तावदस्माकं शत्रुरुद्यमसम्पन्नः कालविच्च । नित्यमेव निशागमे समेत्यास्मत्पक्षकदनं करोति। तत्कथमस्य प्रतिविधीनम्? वयं तावद्रात्रौ न पश्यामः, न च तस्य दिवा दुर्गं विजानीमः, येन गत्वा प्रहरामः। तदत्र विषये किं युज्यते- सन्धिविग्रहयानासनसंश्रयद्वैधीभावानामेकतमस्य क्रियमाणस्य? तद्विचार्य शीघ्रं कथयन्तु भवन्तः। ”
- प्र.२. केषाञ्चित् अष्टानां रूपपरिचयं कारयत। (०८)
- १.अस्माभिः २. समाकर्ण्य ३. लघूनाम् ४.श्रुत्वा ५. उपविशति
६. उलूकस्य ७. यूयम् ८. त्यजेत् ९. बुद्धिमान् १०. दुर्बलैः
- प्र.३. कानपि चतुरः सन्धीन् विघटयत। (०४)
- १.युत्तमभिहितम् २.अथान्येद्यु ३.सोऽब्रवीत् ४.सन्धेर्विग्रहस्य ५.अत्रैव
- प्र.४. कानपि चतुरः सूचनानुसारं परिवर्तयत। (०४)
- १) किं..... त्वां प्रयच्छामि (इदम् सर्वनाम्नः योग्यं रूपं योजयित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।)
२) मया सः दष्टः। (वाच्यपरिवर्तनं कुरुत।)
३) मतिः कार्यरम्भे प्रसरति। (वाक्यं लङ्लकारे परिवर्तयत।)
४) दग्धां गुहां पश्य। (भवान् इति कर्तृपदं योजयित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।)
५) संः नित्यमेव निशासमये समेत्य अस्मत्पक्षकदनं करोति।(वाक्यं बहुवचने परिवर्तयत।)
- प्र.५. द्वे वाक्ये ससन्दर्भं स्पष्टीकुरुत। (२०)
- १) श्रूयते हि कपोतेन शत्रुः शरणमागतः।
२) बहवो न विरोद्धव्या दुर्जयो हि महाजनः।
३) बिलस्य वाणी न कदापि मे श्रुता।
- प्र.६. कामपि कथां स्वशब्दैः संस्कृतेन लिखत। (१२)